

УДК 378.141

© Друганова О. М., Зеленська Л. Л., Білик В. М., 2022 р.

<http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>

<https://orsid.org/0000-0002-3324-5173>

<https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.07>

**О. М. Друганова
Л. Д. Зеленська
В. М. Білик**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

У статті представлено актуальні питання реалізації практичного складника підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти в галузі 01 Освіта/Педагогіка, зокрема, за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Метою статті є розкриття змісту, напрямів, форм організації науково-педагогічної практики за освітньою програмою «Освітологія» в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

З'ясовано, що науково-педагогічна практика, як важливий компонент цілісної системи підготовки викладача вищої школи, вимагає створення необхідного інструментарію для здійснення його особистісного і професійного розвитку.

Доведено, що у процесі проходження науково-педагогічної практики відповідно до освітньої програми «Освітологія» Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у здобувачів магістерського рівня спеціальності 011 мають бути сформовані такі компетентності, як: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації з урахуванням соціального, гендерного та вікового розмаїття учасників освітнього процесу; здатність критично осмислювати проблеми у сфері освіти; здатність гармонізувати групову взаємодію учасників освітнього процесу; здатність проводити педагогічне дослідження, добирати відповідні методи, сучасні методики та інструменти обробки й інтерпретації даних; здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти, створювати індивідуалізоване навчальне і/або підтримуюче середовище, використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології в освітній та дослідницькій діяльності тощо.

У статті зазначено, що досягненню програмних результатів за освітньою програмою «Освітологія» відповідно до робочої навчальної

програми «Науково-педагогічна практика» сприяють два модулі: «Організація науково-педагогічної практики здобувача вищої освіти» та «Науково-педагогічна діяльність здобувача вищої освіти» (охоплює такі змістові модулі: навчально-методична, виховна, науково-дослідна діяльність). Кожний з них передбачає свої завдання. Автори наголошують, що з метою формування професійного образу, власного іміджу, набуття педагогічної майстерності, реалізації життєвих і кар'єрних цілей здобувача програмою практики передбачено: відвідування навчальних занять керівників практики та професорів кафедри, самостійне проведення магістром-практикантом лекції, семінарського заняття з одного із освітніх компонент педагогічного циклу за предметною спеціалізацією.

Ключові слова: науково-педагогічна практика, підготовка фахівця, освітня програма, компетентності, програмні результати навчання, навчально-методична, виховна, науково-дослідна діяльність.

Druhanova O. M., Zelenska L. D., Bilyk V. M. Topical issues of organization of scientific and pedagogical practice in the process of training of the applicants of the second (master's) level of higher education in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences. The article presents topical issues of implementation of the practical component of training learners for master's level of higher education in the field of 01 Education / Pedagogy, in particular for the specialty 011 Educational, Pedagogical sciences. The purpose of the article is to reveal the content, directions, forms of organization scientific and pedagogical practice under the educational program "Educology" at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

In the research process it was defined that scientific and pedagogical practice, as an important component of a holistic system for training teachers of higher education, requires the creation of the necessary tools for teachers' personal and professional development.

It was proved that in the process of passing scientific and pedagogical practice, in accordance with the educational program "Educology" of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, the 011 master's level learners should have such competencies as: the ability to apply knowledge in practical situations; ability to adapt and to act in a new situation, taking into account the social, gender and age diversity of participants in the educational process; ability to critically comprehend problems in the field of education; ability to harmonize group interaction of participants in the educational process; ability to conduct pedagogical research, select appropriate methods, modern methods and tools for data processing and interpretation; ability to develop and implement new educational tools, projects and integrate them into the educational environment of the educational institution, create an individualized learning and/or supportive environment, use modern information, communication and digital technologies in educational and research activities, etc.

The article states that the achievement of the program results in the educational program "Educology" in accordance with the working curriculum

"Scientific and pedagogical practice" is facilitated by two modules: "Organization of scientific and pedagogical practice of higher education learners" and "Scientific and pedagogical activities of higher education learners" (it covers the following content modules: teaching, educational, research activities). Each of them provides its own tasks. The authors emphasize that in order to form a professional image, self-image, acquire pedagogical skills, achieve life and career goals of the applicant, the internship program includes: attending professors classes, conducting seminars and lectures by students in the field of pedagogical sciences.

Keywords: *scientific and pedagogical practice, learners training, educational program, competencies, program learning outcomes, educational and methodical, educational, research activities.*

Вступ. Підвищення якості підготовки фахівця будь-якої галузі певною мірою залежить від того, наскільки освітній процес у ЗВО відтворює повний цикл професійної діяльності. Важливу роль у цьому процесі відіграє практична підготовка, що є обов'язковою складовою формування компетентнісного, конкурентоспроможного фахівця, здатного виважено діяти в непередбачуваних умовах, розв'язувати новітні дослідницькі питання та знаходити непрості інноваційні рішення в обраній галузі.

Практична підготовка здобувачів набуває особливого значення в педагогічних ЗВО, від якості організації якої залежить не тільки набуття майбутніми педагогами компетентностей, сформульованих у Концепції педагогічної освіти, стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», але й майбутнє держави в цілому (Zelenska & Vorozhbit-Horbatiuk, 2021)

Зважаючи на це, актуалізуються питання аналізу освітніх програм підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти в галузі 01 Освіта/Педагогіка, зокрема за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Попри значну кількість статей із різних аспектів організації практичної підготовки майбутніх педагогічних кадрів (С. Вітвицька, Л. Кайдалова, Н. Мирончук, Н. Щокіна та ін.), ролі інноваційних методів, технологій у процесі підготовки сучасного викладача закладу вищої освіти (О. Башкір, Л. Зеленська, О. Друганова, І. Мартиненко та ін.), вважаємо за необхідне зупинитися на проблемі висвітлення актуальних питань організації науково-педагогічної практики у процесі підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 011 у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди.

Мета та завдання. *Мета статті* - на основі аналізу ОП «Освітологія» підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 011 у ХНПУ (скороч. авторами) імені Г. С. Сковороди розкрити зміст, напрями, форми організації науково-педагогічної практики.

Методи дослідження. У процесі написання статті використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація), що дозволило з'ясувати ступінь дослідженості проблеми, визначити зміст, основні етапи організації наукової та педагогічної практики магістрантів-освітологів у ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Результати. Базисом у підготовці професіоналів у галузі освіти та навчання згідно з Національним класифікатором професій ДК 003: 2010 відіграє педагогічна практика. Адже, знання, як слушно підкреслюють дослідники, «...лише тоді стають керівництвом до дії, коли вони є перевіреними практикою, коли є результатом пізнання дійсності, її адекватним відображенням» (Kaplinskyi, 2015).

Проведений науковий пошук дозволяє стверджувати, що педагогічна практика, як важливий компонент цілісної системи підготовки компетентнісного фахівця, вимагає створення необхідного інструментарію для здійснення особистісного і професійного розвитку майбутнього спеціаліста. Такий інструментарій має розкрити структуру та динаміку цього розвитку у моделюванні самого освітнього середовища, в творчому поєднанні традиційного та нового у навчанні, відповідному методичному забезпеченні.

Проходження практики здобувачів-магістрантів зі спеціальності 011, що здійснюється кафедрою освітології та інноваційної педагогіки, регламентується «Положенням про проведення практик здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди» (Polozhennya pro provedennya praktyk zdobuvachiv pershoho (bakalavrs'koho) ta druhoho (mahisters'koho) rivniv vyshchoyi osvity KHNPU imeni H. S. Skovorody, 2022).

Виходячи з фокусу освітньої програми «Освітологія», метою проходження науково-педагогічної практики є оволодіння здобувачами спеціальності 011 компетентностями, що необхідні у розв'язанні складних професійних задач забезпечення якості навчання і викладання, педагогічного супроводу учасників освітнього процесу, проведення науково-педагогічних досліджень і впровадження їх результатів в інноваційну практику, що характеризуються невизначеністю умов і вимог (Zelenska, 2021).

Відповідно до поставленої мети, основними завданнями науково-педагогічної практики є такі:

- поглиблення, розширення, вдосконалення набутих компетентностей в процесі аудиторних занять та самопідготовки;
- формування здатності особисто розробляти та творчо реалізовувати в навчанні інноваційні педагогічні технології, активні та інтерактивні форми й методи;
- удосконалення здібностей ефективної комунікативної психолого-педагогічної, наукової та дослідницької співпраці учасників процесу освіти відповідно до їхніх індивідуальних можливостей, рівня підготовленості, інтересів та умов змішаного навчання;
- поглиблення умінь діяльності в галузі науки і дослідництва на основі академічної доброчесності та корпоративної етики;
- розроблення індивідуальної траєкторії самоосвітнього удосконалення.

У результаті проходження науково-педагогічної практики відповідно до освітньої програми у здобувачів мають бути сформовані такі компетентності:

- ✓ вміння використовувати знання на практиці;
- ✓ здатність вивчати і володіти новітньою інформацією впродовж життя, проєктувати особистісний і професійний розвиток;
- ✓ вміння гармонізувати групову взаємодію учасників освітнього процесу, виявляти лідерство, застосовувати новації управління;
- ✓ здатність критично осмислювати проблеми у освітній, педагогічній галузях й на межі сфер знань, здійснювати управління педагогічним процесом на засадах соціального партнерства, стратегічного планування; створювати і застосовувати процесуальні карти забезпечення якості освіти.
- ✓ вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології в освіті та дослідництві та ін. (Osvitn'o-profesiyna prohrama «Osvitohiya» pidhotovky zdobuvachiv druhoho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity spetsial'nosti 011. Tsentr litsenzuvannya, akredytatsiyi i kontrolyu yakosti osvity Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody, 2021).

Зазначимо, що базисом практичної підготовки наукового та педагогічного спрямування магістрів зі спеціальності 011 є інтеграція теоретичних і практичних умінь, навичок, досвіду творчої діяльності, отриманих у процесі здобуття першого (бакалаврського) освітнього рівня; результати навчання упродовж першого семестру за ОП «Освітологія», а також особистісний та професійний досвід. Навчальними дисциплінами, що складають підґрунтя для проходження науково-педагогічної практики, є: «Філософія освіти», «Психологія розвитку особистості», «Продуктивна педагогіка та методика викладання педагогічних дисциплін», «Адміністративний менеджмент»,

«Освітні вимірювання та педагогічний моніторинг», «Ліцензування та акредитація освітньої діяльності», «Цифрова дидактика» (Zelenska, 2021).

У результаті проходження науково-педагогічної практики здобувачі мають досягти таких програмних результатів навчання, як-от:

- здійснювати викладання освітніх компонентів у ЗВО на високому рівні, формувати мету навчання, сприяти створенню нового освітнього контенту, застосовувати більш нові методичні розробки, інструментарій і технологічні знахідки, для здобуття означених програмою результатів освіти;

- вміти знаходити необхідну інформацію з освіти у різних джерелах, проводити аналіз, систематизацію, давати оцінку її достовірності та релевантності, вміти технологічно обробляти отримані дані;

- проводити консультації у межах освіти, педагогіки, здійснювати науково-методичний супровід навчальної та пізнавальної діяльності студентів і професійного зростання колег;

- визначати напрями особистої діяльності, інтерпретувати результати педагогічного експерименту;

- здійснювати педагогічне оцінювання результатів навчання для внутрішнього забезпечення якості освіти, проводити самооцінювання освітньої діяльності;

- створювати професійний е-образ, власний імідж, реалізувати життєві і кар'єрні цілі за принципом пріоритетності тощо (Osvitn'o-profesiyna prohrama «Osvitohiya» pidhotovky здobuvachiv druhoho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity spetsial'nosti 011. Tsentrlitsenzuvannya, akredytatsiyi i kontrolyu yakosti osvity Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody, 2021).

Досягнення програмних результатів навчання відповідно до робочої навчальної програми «Науково-педагогічна практика» сприяють три модулі. Відповідно до першого з них – «Організація науково-педагогічної практики здобувача вищої освіти» – заплановано проведення таких заходів:

1. Консультативна лекція-конференція з науково-педагогічної практики з метою ознайомлення з програмою практики, з основними етапами її проходження; отримання завдань, рекомендацій про форми звітності тощо.

2. Обговорення з науковими керівниками практики індивідуального плану роботи здобувача, його укладання та затвердження.

3. Аналіз нормативних документів, що регламентують питання організації освітнього процесу в закладах вищої освіти: Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.) (Zakon Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu», 2014) «Про освіту» (2017 р.) (Zakon Ukrayiny «Pro osvitu», 2017), Національна рамка кваліфікацій: додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (в редакції

постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 № 519) (Natsional'na ramka kvalifikatsiy, 2020), Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (Profesiynyy standart), а також внутрішньої документації ХНПУ імені Г.С. Сковороди: «Політика у сфері якості освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди» («Polityka u sferi yakosti osvity Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody», 2021), «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди» («Polozhennya pro orhanizatsiyu osvith'oho protsesu v Kharkivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni H.S. Skovorody», 2021), «Про освітню програму у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди» («Pro osvithnyu prohramu u Kharkivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni H.S. Skovorody», 2022) тощо.

Другий модуль – «Науково-педагогічна діяльність здобувача вищої освіти» - включає два змістових модуля: *навчально-методична, виховна та науково-дослідна діяльність*. Основними завданнями, що передбачені змістовим модулем «*Навчально-методична, виховна діяльність*», є:

- аналіз ОПП підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014, навчальної та робочої навчальної програм дисциплін педагогічного циклу за предметною спеціалізацією;
- розроблення дидактичного супроводу навчальних дисциплін із використанням інноваційних педагогічних технологій: на основі аналізу робочих навчальних програм, силабусів навчальних дисциплін, підготовки методичних рекомендацій до лекцій, семінарських/практичних занять, самостійної роботи здобувачів, курсового та дипломного проєктування, організації практики. Вимоги до підготовки навчально-методичної літератури оприлюднено на сайті Редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди в розділі «Нормативна документація» (<http://hnpu.edu.ua/uk/division/normatyvna-dokumentaciya-redakciyno-vydavnychu-viddilu>). Окрім того, формуванню здатності здобувачів до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітній та дослідницькій діяльності сприятиме ознайомлення їх з рекомендаціями щодо роботи на платформі MOODLE тощо.

З метою формування професійного образу, власного іміджу, реалізації життєвих і кар'єрних цілей програмою практики передбачено: відвідування навчальних занять, що проводять керівники практики, інші професори кафедри, які мають потужні наукові школи, є авторами навчальних посібників, підручників тощо.

Задля професійного зростання, набуття педагогічної майстерності програма практики належне місце відводить самостійному проведенню магістром-практикантом лекцій, семінарських занять із одного з освітніх компонент педагогічного циклу за предметною спеціалізацією.

Важливу роль у програмі проходження практики відведено й виховній роботі. Так, у переліку завдань практики окреме місце посідають: вивчення системи виховної роботи в університеті – аналіз планів виховної роботи факультету, академічної групи; розробка сценарію та проведення кураторської години.

Набуттю здатності магістрів-практикантів планувати й проводити навчальні заняття і виховні заходи з урахуванням інтересів та запитів студентської молоді, їхніх особливостей та специфіки подальшої професійної діяльності, зважено й відповідально підходити до вибору педагогічних технологій і методів, сприятиме відвідування та аналіз лекцій, семінарських занять, кураторських годин тощо інших здобувачів-практикантів.

У переліку завдань науково-педагогічної практики належне місце відведено також аналізу та розв'язанню психолого-педагогічних ситуацій/задач: практичних, навчальних, науково-дослідних кейсів тощо. Адже кейси, як слушно зазначають О. Друганова, І. Мартиненко, «надають майбутньому викладачеві можливість побути в реальній життєвій ситуації, «зануритися» й «прожити із нею певний час»; формують конкретні уявлення щодо складності педагогічної праці й педагогічного такту; сприяють розвитку гнучкості професійного мислення й творчої діяльності, ознаками яких є «педагогічне передбачування, прогнозування ускладнень у процесі спілкування, схильність до оптимального вибору спільних творчих дій» тощо (Druhanova & Martynenko, 2019).

Зауважимо, що під психолого-педагогічною задачею дослідники розуміють «виявлені в навчально-виховному процесі суперечності, які має враховувати педагог, стимулюючи, управляючи розвитком особистості». Наголосимо, що на пошук варіантів розв'язання психолого-педагогічної ситуації та їх ефективність впливають знання, установки викладача, його здібності, ступінь володіння ним педагогічною технікою тощо (Druhanova & Martynenko, 2019). Здобувачеві пропонується на вибір або проаналізувати заздалегідь надану психолого-педагогічну ситуацію, або розв'язати психолого-педагогічну ситуацію, свідком якої він став, за таким алгоритмом (етапами):

1. Аналітичний – аналіз ситуації, що формує уміння побачити проблему, зрозуміти причини її виникнення; передбачає характеристику дій викладача й здобувачів, їхніх стосунків. Завершується етап формулюванням психолого-педагогічної задачі.

2. Проектувальний (конструктивний) – етап відбору способів вирішення психолого-педагогічної задачі, розробки проєктів цього вирішення.

3. Прогностичний – передбачає аналіз і критичну оцінку відібраних «проєктів» з точки зору їх ефективності. Завершується етап визначенням оптимального способу вирішення психолого-педагогічної ситуації.

4. Виконавчий – пов'язаний з реалізацією задуму, з практичним втіленням «проєкту».

5. Підсумковий – аналіз здійснюваного «проєкту», рівня досягнення бажаного результату, визначення переваг і недоліків «проєкту» і способів його втілення.

Наголосимо, що такі завдання, спрямовані на формування здатності здобувачів усвідомлювати суть основних закономірностей психічного розвитку людини, виявляти та використовувати в практичній/дослідницькій діяльності психологічні характеристики вікових періодів.

Основними завданнями змістового модуля *«Науково-дослідна діяльність»* є:

- вивчення досвіду науково-педагогічної діяльності провідних викладачів кафедри освітології та інноваційної педагогіки, чинних наукових шкіл та науково-дослідних лабораторій, що функціонують при кафедрі;

- участь у засіданнях наукових лабораторій в галузі Освіта/Педагогіка, гуртків «Педагогіка і мистецтво», «Навчання через дослідження», аналіз плану їх роботи;

- консультування здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти щодо підготовки рефератів, наукових доповідей, матеріалів конференцій, курсових проєктів, виступів із науковими повідомленнями на лекціях, семінарських заняттях, на засіданнях наукового гуртка, студентських конференціях тощо;

- розроблення завдань до олімпіади із дисциплін педагогічного циклу (5 завдань різного рівня складності);

- вибір теми й підготовка власного плану-конспекту одного із засідань наукового студентського гуртка в галузі Освіта/Педагогіка.

- виконання завдань відповідно до теми кваліфікаційної роботи: опрацювання матеріалів, що зберігаються в фондах бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, у репозиторії, на кафедрі та в культурних центрах університету; укладання бібліографії до теми кваліфікаційної роботи; апробування методів науково-педагогічного дослідження; виклад результатів, здобутих у процесі проходження практики, у вигляді публікації.

Прикінцевим етапом проходження науково-педагогічної практики є підведення її підсумків. З цією метою передбачено: підготовку та презентацію результатів науково-педагогічної практики на підсумковій навчально-методичній конференції та подання звітної документації з науково-педагогічної практики.

Обговорення. Важливим засобом підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 011 є актуалізація питань організації науково-педагогічної практики, яка є необхідним компонентом єдиної системи і полягає в підготовці фахівця, що, в свою чергу, вимагає створення необхідних умов для здійснення розвитку майбутнього спеціаліста в особистісному та професійному напрямках.

На думку Л. Зеленської, для розв'язання нових завдань професійного зростання, здобувачам магістрам спеціальності 011 необхідно оволодіти компетентностями серед яких є такі: здатність розуміти і критично розв'язувати проблеми, застосувати набуті знання в практичній діяльності тощо (Zelenska, 2021). За визначенням О. Друганової, важливе місце відведено аналізу та рішенню психолого-педагогічних задач, як-от: практичні завдання, навчальні ситуації, науково-дослідні кейси тощо (Druhanova & Martynenko, 2019).

Практична підготовка освітологів у реаліях часу має велике значення для втілення отриманих навичок, дозволяє виявити фактори, що дають можливість досягти бажаних результатів або перешкоджають цьому, визначити напрями подальшої педагогічної діяльності.

Висновки. Аналіз ОП «Освітологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, робочої навчальної програми «Науково-педагогічна практика» спеціальності 011 дають підстави стверджувати, що проєктовані зміст, напрями, форми організації науково-педагогічної практики дозволяють досягти програмних результатів навчання й реалізувати поставлену мету: підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних реалізовувати інноваційну та/або дослідницьку діяльність у галузі Освіта/Педагогіка, створювати контент групового та/або персоналізованого навчання, здійснювати моніторинг, експертизу, супервізію, консультування, адміністрування в освіті.

Дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Подальшого вивчення потребують питання моніторингу рівня задоволеності здобувачів магістерського рівня вищої освіти за освітньою програмою «Освітологія» змістом і формами організації науково-педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

- Положення про проведення практик здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf
- Освітньо-професійна програма «Освітологія» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 011. Центр ліцензування, акредитації і контролю якості освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Режим доступу: <http://smc.hnpu.edu.ua/node/41> (дата звернення 29.04.2022)
- Друганова О.М. Мартиненко І.І. Кейс-технологія як ефективний спосіб підготовки сучасного викладача вищої школи. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2019, вип. 46. – С. 48 – 58.
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- Закон України від 05.09.2017 «Про освіту». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- Зеленська Л.Д., Ворожбіт-Горбатюк В.В. Алгоритм моніторингу запитів цільової аудиторії магістерських програм спеціальності «Освітні, педагогічні науки». Абитуріентське середовище періоду глокалізації: шляхи формування та тенденції розвитку: Матеріали XIX Міжнар. наук-практ. конф., Харків, 12 лютого 2021 р. Харків : Вид-во НУА, 2021. С. 78-81
- Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. №9(195). 2021 С. 16-20. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243885>
- Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
- Положення про освітню програму ХНПУ імені Г. С. Сковороди. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf
- Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди (у новій редакції). [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitno_goz_procesy.pdf
- Положення про проходження атестації у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20.02.2014 року. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro%20prohodzhenya%20atestazi%20dla%20vysnanya%20zdobutyh%20kvalifikaziy.pdf
- Положення про переведення студентів на вакантні місця державного замовлення. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro%20perevedenya%20stydentiv%20na%20vakantni%20mistza%20derzavnogo%20zamovlenya.pdf
- Положення про проведення ректорських контрольних замірів знань здобувачів вищої освіти. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_provedenya_rectorskih_kontr_zamiriv.pdf
- Положення про куратора академічної групи ХНПУ імені Г. С. Сковороди. [Електронний ресурс]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/kurator.pdf
- Положення про діяльність студентського наукового гуртка ХНПУ імені Г. С. Сковороди. [Електронний ресурс]. URL:

http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diyalnist_naykovogo_gyrtka.pdf

- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n37>.
- Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776. [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/jhth>.
- Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» : затв. наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610 [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/piql>.
- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : затв. наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020 № 2736. [Електронний ресурс]. URL: <https://nus.org.ua/news/zatverdily-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/>.
- Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки : затв. і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 № 520 [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/tvle>.
- Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <http://surl.li/mphq>.

REFERENCES

- Polozhennia pro provedennia praktyk здобувачів першого (bakalavrskoho) та другого (mahisterskoho) рівнів вищої освіти KhNPU imeni H. S. Skovorody. (2021). [Position about realization of practices of bread winners of the first (bachelor) and second (master's degree) levels of higher education of XH PU of the name of H. S. Skovoroda]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf (in Ukrainian)
- Osvitno-profesiina prohrama «Osvitlohiiia» pidhotovky здобувачів другого (mahisterskoho) рівня вищої освіти спеціальності 011. (2022). [Educational and professional program "Education" preparation of applicants of the second (master's) level of higher education of specialty 011]. Tsentr litsenzuvannia, akredytatsii i kontroliu yakosti osvity Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Rezhym dostupu: <http://smc.hnpu.edu.ua/node/41> (data zvernennia 29.04.2022) (in Ukrainian)
- Druhanova, O. M. & Martynenko, I. I. (2019). Keis-tekhnohiiia yak efektyvnyi sposib pidhotovky suchasnoho vykladacha vyshchoi shkoly. [Case technology as an effective way to prepare a modern higher education teacher]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, Vyp. 46. S. 48 – 58 (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (2014) [Law of Ukraine “On Higher Education”]. vid 01.07.2014 № 1556-VII [Elektronnyi resurs]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (2017). [Law of Ukraine "On Education"]. vid 05.09.2017 [Elektronnyi resurs]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (in Ukrainian)
- Zelenska, L.D. & Vorozhbit-Horbatiuk, V.V. (2021). Alhorytm monitorynhu zapytyv tsilovoi audytorii mahisterskykh program spetsialnosti «Osvitni, pedahohichni nauky». [Algorithm of monitoring of requests of the target audience of master's programs of the specialty "Educational, pedagogical sciences"]. *Abituriientske seredovyshche periodu hlokalizatsii: shliakhy formuvannia ta tendentsii rozvytku*: Materialy XIX Mizhnar. nauk-prakt. konf., Kharkiv, 12 liutoho 2021 r. Kharkiv : Vyd-vo NUA, 2021. S. 78-81 (in Ukrainian)

- Zelenska, L. D. (2021). Movno-komunikatyvna kompetentnist uchytelia-koucha, mentora, tiutora, fasyliatora (na prykladi prohramy «Osvitolohiia»). [Linguistic and communicative competence of the teacher-coach, mentor, tutor, facilitator (on the example of the Education Program)]. *Molod i rynok*. №9(195). S. 16-20. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243885> (in Ukrainian)
- Kaplinskyi, V.V. (2015). Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli [Teaching technique in higher education]: Navchalnyi posibnyk. Vinnytsia: TOV «Niland LTD», 224 s. (in Ukrainian)
- Polozhennia pro osvitu prohramy KhNPU imeni H. S. Skovorody. (2021). [The provision on the Educational Program of KhNPU named after H. S Skovoroda]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Kharkivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni H. S. Skovorody (u novii redaktsii). (2022). [Position is about organization of educational process in the Kharkiv national pedagogical university of the name of G. S. Skovoroda]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitno_goz_procesy.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro prokhodzhennia atestatsii u Kharkivskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni H. S. Skovorody dlia vyznannia zdobutykh kvalifikatsii, rezultativ navchannia ta periodiv navchannia, zdobutykh na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy pislia 20.02.2014 roku. (n. d.). [Statute about passing of attestation in the Kharkiv national pedagogical university of the name of G. S. Skovoroda for confession of the obtained qualifications, results of studies and periods of studies, obtained on the temporally occupied territory of Ukraine after 20.02.2014 year]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro%20prohodzhenya%20atestazi%20dla%20vysnanya%20zdobutykh%20kvalifikaziy.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro perevedennia studentiv na vakantni mistsia derzhavnoho zamovlennia. [Elektronnyi resurs]. (2021). [Position is about translation of students into vacant places of government order.]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro%20perevedenya%20stydentiv%20na%20vakantni%20mistza%20derzhavnogo%20zamovlenya.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro provedennia rektorskykh kontrolnykh zamiriv znan zdobuvachiv vyshchoi osvity. [Elektronnyi resurs]. (2021). [Position is about the leadthrough of rectorial control intentions of knowledges of bread-winners of higher education]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_provedenya_rektorsk_yh_kontr_zamiriv.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro kuratora akademichnoi hrupy KhNPU imeni H. S. Skovorody. (2021). [Position about the counsel of academic group KHNPU the name of H. S. Skovoroda]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/kurator.pdf (in Ukrainian)
- Polozhennia pro diialnist studentskoho naukovooho hurtka KhNPU imeni H. S. Skovorody. (2021). [Position about activity of student scientific group of KHNPU of the name of G. S. Skovoroda]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro_diyalnist_naykovogo_gyrtka.pdf (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii (2011). [About claim of the National scope of qualifications]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 № 1341 [Elektronnyi resurs]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n37>. (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity (2018). [About claim of Conception of development of pedagogical education]: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.07.2018 № 776. [Elektronnyi resurs]. URL: <http://surl.li/jhth>. (in Ukrainian)

- Profesiinyi standart na hrupu profesii «Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity» (2021). [Professional standard on the group of professions «Teachers of establishments of higher education»]: zatv. nakazom Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 23.03.2021 № 610 [Elektronnyi resurs]. URL: <http://surl.li/piql>. (in Ukrainian)
- Profesiinyi standart za profesiinyi «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» (2020). [Professional standard after professions «Teacher of initial classes of establishment of universal middle education», «Teacher of establishment of universal middle education», «Teacher, from primary education (with the diploma of junior specialist)»]: zatv. nakazom Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 23.12.2020 № 2736. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://nus.org.ua/news/zatverdyl-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/>. (in Ukrainian)
- Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist – 011 Osvitni, pedahohichni nauky (2021). [The standard of higher education of Ukraine. Second (master's) level, field of knowledge - 01 education/pedagogy, specialty - 011 educational, pedagogical sciences]: zatv. i vvedeno v diu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.05.2021 № 520 [Elektronnyi resurs]. URL: <http://surl.li/tvle>. (in Ukrainian)
- Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky. (n. d.). [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2031]. URL: <http://surl.li/mpqh>. (in Ukrainian)

Інформація про авторів:

Друганова Олена Миколаївна:

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61166

e-mail: druganova_lena@ukr.net

Зеленська Людмила Дмитрівна:

ORCID: <http://orsid.org/0000-0002-3324-5173>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61166

e-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net

Білик Вікторія Миколаївна:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені

Information about authors:

Druhanova Olena Mykolaivna:

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166

e-mail: druganova_lena@ukr.net

Zelenska Liudmyla Dmytrivna:

ORCID: <http://orsid.org/0000-0002-3324-5173>, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166

e-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net

Bilyk Viktoriia Mykolaivna:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>, PhD in Pedagogy (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S.

Г.С. Сковороди вул. Валентинівська, 2, м.
Харків, Україна 61166

Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Valentynivska street, 2, Kharkiv,
Ukraine 61166

e-mail: bilykvita@ukr.net

e-mail: bilykvita@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Друганова О. М., Зеленська Л. Д., Білик В. М. Актуальні питання організації науково-педагогічної практики у процесі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 освітні, педагогічні науки. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. № 52. С. 70–84
DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.07>

Дата надходження статті до редакції: 21.04.2022

Стаття прийнята до друку: 3.05.2022